

Öğrencilerin İntihal Algısı

Nazan Özenç Uçak*

Öz: Bu yazıda bilimsel etik ihlalleri içinde yer alan intihal konusuna yer verilmekte; intihal ve kopya arasındaki bağlantıya dikkat çekilmektedir. İntihalin tanımı ve öğrenciler tarafından nasıl algılandığı açıklanmakta; intihale neden olan unsurlar tartışılmaktadır. Bilimsel etik ve intihal konusunda görülen bilgi eksikliği, İnternet'in sağladığı olanaklar ve kültürel unsurlar üzerinde durulmakta, bunların intihalin artışıdaki rolleri irdelenmektedir. Öğrencilerin en fazla kaynak gösterme ve alıntı yapmada zorlandıkları ve bu konuda eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmektedir. Yazıda ayrıca eğitim kurumlarının konuya yaklaşımında görülen farklılıklara değinilmekte, intihalin önlenmesi için yapılması gerekenler vurgulanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: İntihal, kopya, intihal algısı, bilimsel etik.

Giriş

Son yıllarda akademik sahtekârlık olaylarının özellikle intihalin giderek arttığı yönünde saptamalar yapılmaktadır. Çoğunlukla yabancı literatürde yer alan bu yazılarda, akademik hayatta öğrencilerin etik dışı davranışlarının neler olduğu, bunların nedenleri, intihal ve kopyayı artıran unsurlar ve nasıl önlenmesi gerektiği konuları tartışılmaktadır. Bu yazıda öğrencilerin etik dışı davranışları, intihal algıları ve intihale neden olan unsurlar ile bunların önlenmesine yönelik literatüre dayalı bir değerlendirme yapılmaktadır.

İntihal ve Kopya

Bilimsel iletişimin temeli doğruluk ve güvenilirliğe dayanır. Bilimsel bilgiyi diğer bilgi türlerinden ayıran temel özellik belli bir yönteme dayanması kadar özgün ve güvenilir olmasıdır. Ancak akademik alanda sahteciliğin giderek arttığı pek çok çalışmada vurgulanmaktadır (Baruchson-Arbib ve Yaari, 2004; Jakson, 2006; Eminoğlu ve Nartgün, 2009; Evcik, 2009; İnci, 2008; Köse ve Arıkan, 2011). Akademik alanda görülen etik dışı davranışların içinde özellikle öğrenciler arasında intihal ve kopya olayları önemli bir yer tutmaktadır. İntihal farklı kaynaklarda genelde birbirine benzer şekillerde tanımlanmaktadır. Bunlardan birkaçı şu şekilde sıralanabilir:

“...bir başkasına ait olan bir fikrin, buluşun, araştırma sonuçlarının veya araştırma ürünlerinin bir bölümü ya da tümünün, ...kaynak gösterilmeksizin istemli olarak kopya yada tercüme edilip yazarın kendi üretimi gibi gösterilmesidir” (Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komisyonu, 2002, s. 39).

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, uçak@hacettepe.edu.tr

“Başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatma” (Türk Dil Kurumu, 2010).

“...başkasına ait düşünce ve ifadelerin kaynak göstermeden kendininmiş gibi kullanılması” (Park, 2004, s. 291).

“Atıf göstererek veya göstermeden bir başkasının çalışmasından sizin çalışmanızın büyük bir kısmını oluşturacak şekilde alıntı yapmak” (*What is Plagiarism*, 2012).

Baruchson-Arbib ve Yaari'nin (2004) makalesinde intihal için en kabul edilen tanımlardan Babbie'nin (1998) tanımına gönderme yapılarak “başkasının söz ve fikirlerini kendininmiş gibi sunmak” tanımına yer verilmekte bunun Latince çalmak, kaçırmak anlamına gelen “plagiarius” sözcüğüne dayandığı belirtilmektedir. Aynı yazıda dört tip intihalden söz edilmektedir. Bunlar; başkasının yazısını olduğu gibi ve kendininmiş gibi göstermek; başkasının yazısından kopyaladıklarını atıf vermeden kendi sözcükleriyle karıştırıp sunmak; hatalı atıf vermek ve alıntı olduğunu belirtir turnak işareti kullanmamak şeklinde gruplandırılmaktadır.

Kopya ise Büyük Türkçe Sözlük'te “bir sanat eserinin veya yazılı bir metnin taklidi”, “suret çıkarma işi”, “ bir sınavda soruları cevaplamak için başka birinden veya yerden gizlice yararlanma” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, t.y.). Akademik sahtekârlığın bir başka türü olan kopyanın intihalle de yakından ilgisi vardır. Özellikle ödevlerde kaynak göstermeme, olduğu gibi bir başka kaynaktan alınan bilginin öğrencinin çalışması gibi sunulması, hatalı atıf ve alıntılar, ödevin tamamının alıntılardan oluşması en fazla yapılan intihal örnekleridir.

Genelde intihalle ilgili tanımlarda bir başkasına ait görüş veya yazının kendininmiş gibi gösterilmesi ön plana çıkarılırken bazı tanımlarda bunun kasıtlı olarak yapılması (Council of Writing Program Administrators, 2003) intihal kapsamında tanımlanmaktadır. Oysa intihal kasıtlı olduğu gibi kasıtlı olmadan da gerçekleştirilebilir. Özellikle kasıtlı olmadan gerçekleşen intihal öğrenciler arasında yaygındır ve bu davranışın nedeni büyük ölçüde eğitim eksikliğine dayanmaktadır.

Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının benimsendiği günümüz eğitim anlayışında, öğrencilerin araştırmaya yöneltilmesi önemsenmekte, bu amaçla ilk ve orta eğitimde öğrencilere araştırma ödevleri verilmektedir. Ancak öğrencilere aynı ölçüde araştırma etiği, bilinci ve becerisinin kazandırılmaması amacın yerine getirilmesini engellemektedir. Şahin ve Altınay'a (t.y.) göre ilk ve orta öğrenimde öğrencilere araştırma ödevlerinin verilmesi bu becerilerin kazandırılması anlamına gelmemektedir. Türk eğitim sisteminde, araştırma eğitiminde eksiklikler olduğu, araştırmanın, yalnızca yüksek eğitimin ve özellikle lisansüstü eğitimin temel işlevleri arasında sayıldığı bilinmektedir. Bu durum edinilmiş tutum ve davranışların değişimini zorlaştırmakta dolayısıyla araştırma becerilerinin kazanılmasında olumsuz rol oynamaktadır. Nitekim yükseköğrenim düzeyine gelen pek çok öğrencinin araştırma aşamalarının neler olduğu, araştırma konusu ile ilgili kaynakları nereden nasıl araştıracağı, erişilen kaynaklardan seçilen bilginin özümsemek nasıl raporlaştırılıp sunulacağı, nasıl kaynak gösterileceği konusunda sorunları vardır. Bu alışkanlıkların eğitimin ilk yıllarında kazandırılmamış olması akademik hayatta etik ihlallerinin artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle intihal

ve kopya olaylarına en fazla üniversitenin ilk yıllarında rastlandığını, zamanla araştırma becerisinin kazanıldığını savunan araştırmacıların (Stubbings ve Brine, 2003; Hamilton, 2003) yanı sıra intihalin lisansüstü dönemde de devam ettiğini (Pecorari, 2003) ortaya koyan araştırmalar vardır.

Öğrenci Gözüyle İntihal

İntihal konusunda yapılan araştırmalar daha çok intihalin ne olduğu, nasıl yapıldığı, önlenmesi için gerekli yaptırımlar ve kullanılan yazılımlar üzerine odaklanmaktadır. Literatürde az sayıda çalışma öğrencilerin intihal algılarını dikkate almaktadır. Bilinçsiz yapıldığı da dikkate alınırsa intihalin öğrenciler tarafından nasıl algılandığının anlaşılması bu konuda yapılacak çalışmaların sonuca ulaşmasında yardımcı olacaktır. Öğrencilerin intihali nasıl algıladıklarını anlamak için Ekşi Sözlük'e baktığımızda, öğrencilerin konuyla ilgili olarak yaptıkları tanımlar bu konuya bakışları hakkında fikir vermektedir. Ekşi Sözlük'te (t.y.) yer alan birkaç örnek şu şekildedir¹:

- *“hocalar duymasın ama mecbur kaldığımız anlarda, ödev hazırlamalar sırasında başvurmak zorunda kaldığımız, 'yazardan fazlaca esinlenme(!)' durumu”...*
- *“15 kişilik bir sınıfta 1 haftalık hazırlık aşaması sonucu yazılan essaylerden 11 tanesi için ders öğretmenin tamamen bir önyargıyla ve haksız yere kullandığı kelime”.*
- *“...hocanın her 2 kelimesinden biri olan, söylerken insanın ağız kaslarını yoran, kopi peyst in eş anlamlısı kelime.”*
- *“durumun boyutuna, ciddiyetine ve bulunulan yere (bkz: robert college) göre uzaklaştırma veya expulsion ile cezalandırılacak bir olay...”*
- *“amerikan üniversitelerinde (bkz: duyum) çok sıkı bi biçimde denetlenen, yapan yakalandığında çok ciddi sonuçları olan, yanılma payı inceleyen insana göre değişebilen, academic writing kuralları içerisinde, en ince ayrıntı için bile source göstermeyi gerektiren kopyacılık türü”*
- *“....bu kelimenin gerçek anlamını ve içeriğini anlayana kadar verdiğiniz her ödev size bumerang misali geri gelecektir...”*
- *“bilimsel hırsızlığın bilimsel adı. hırsızlık hırsızlıktır.”*
- *“önceden Türkiyede okuyup, yurt dışında okumaya başlayan bi türk'ün uzak durması gereken, ama bunda fazlaca başarılı olamadığı şey.”*

Bu tanımlarda etik kaygıdan daha çok yakalanma durumunda yaşanacaklar ve bulunulan ortama göre alınacak cezalara ilişkin görüşlerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Akademik etik konusunda yapılan araştırmalar, öğrencilerin yaptıkları hataları ve konuyla ilgili bilgi yetersizliğini ortaya koymak açısından değerlidir. Yapılan araştırmalar özellikle kopya çekme alışkanlığının öğrenciler arasında giderek yaygınlaştığını göstermektedir (Hamilton, 2003). Araştırma sonuçları öğrencilerin bilmeden yaptığı hatalar yanında kasıtlı yapılanlar hakkında da bilgi vermektedir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin en fazla alıntı yapma ve kaynak göstermede hata yaptıklarını ortaya koymaktadır. Jackson'ın (2006) Roig'in (1999) araştırmasından aktardığına göre öğrenciler bir metin konu ve yazım açısından ne kadar karmaşık o

¹ Öğrencilerin yazıları üzerinde düzeltme yapılmadan aktarılmıştır.

metinden alıntı yaparken, yazıyı uyarlayarak kendi çalışmalarında kullanmak yerine, yazarın cümlelerinden birebir alıntı yapmaktadır. Jackson'ın (2006) konuyla ilgili yaptığı araştırma bu bulguları destekler niteliktedir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin orijinal bir metinden yaptıkları alıntıyı kendi cümleleri ile ifade etmede yetersiz oldukları, yazıyı olduğu gibi çalışmalarında kullanmanın sakıncalarını anlamadıkları anlaşılmaktadır. Araştırmada bu durumun öğrencilerin özellikle alıntı yapma konusunda eğitim ve uygulama ihtiyaçlarını ortaya çıkardığına dikkat çekilmektedir. Wadja-Jonston, Handal, Brawer ve Fabricatore'nin (2001) 246 lisans öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada ise, öğrencilerin %55'inin orijinal kaynağı küçük değişiklikler yaparak aynen aldıklarını; %16'sının alıntı olduğunu gösterir tırnak işareti kullanmadan tüm metni aynen kopyaladıklarını; %5'inin daha önce bir başka öğrenci tarafından verilen ödevi kopyalayarak kullandığı saptanmıştır.

Benzer amaçlarla Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrencilerin intihal olgusuna bakışlarını ortaya koymaya çalışan bir araştırmada, öğrencilerin amaçlı olarak intihale teşebbüs ettikleri saptanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %27,5'i intihali akademik bir suç olarak görmemekte, %47,5'i özellikle kopya ödevlerin intihal olarak görülemeyeceğini düşünmektedir. Katılımcılar ödev değişiminin öğrenciler arasında yaygın bir uygulama olduğunu, aynı ödevin farklı derslerde kullanıldığını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin %45'i ödevlerini arkadaşlarıyla paylaşmakta ve arkadaşlarının bunu derslerinde ödev olarak tekrar kullanmalarında sakınca görmemektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı nasıl alıntı yapacağını bilmemektedir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sadece %17,5'i kullandıkları kaynaklara doğru atıf yaptığını düşünmektedir (Köse ve Arıkan, 2011).

Öğrencileri Etik Dışı Davranışlara Yönelten Unsurlar

Öğrencileri etik dışı davranışlara iten unsurların nedenleri üzerine yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçların bazı temel başlıklarda birleştikleri görülmektedir. Demirel, Erol ve Saraç'ın (2011, s. 32) Schiller'den (2005) aktardığına göre öğrencileri aşırı macarılığa iten nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- araştırma ve yazma becerilerindeki yetersizlikler,
- bilimsel etik ve intihal konusunda bilgi sahibi olmama,
- nasıl atıf yapacağını bilmeme,
- fikri mülkiyet konusunda yanlış bilgi sahibi olma,
- başarıma konusunda baskı altında olma, rekabet, kaygı,
- kötü zaman kullanımı,
- kötü davranışlar, ahlaki ve kültürel algı,
- cezalandırılmama, hoş karşılanma.

Eminoğlu ve Nartgün (2009) ise farklı araştırma sonuçlarına (Shulman, 1998; Harris, 2001; Bricault, 1998) dayanarak çalışmalarında akademik sahtekârlığın nedenlerini öğrencilerin kopya çekmeyi etik dışı bir davranış olarak görmemesi, başarıma isteği, not kaygısı, bazı dersleri alan dışı görme ve önemsiz bulmalarına bağlamaktadırlar. Bu çalışmada ayrıca öğrencilerin telif hakları ve intihalin ne anlama geldiğini bilmediklerine dikkat çekilmektedir. Eminoğlu ve Nartgün'ün (2009) Kibler'den (1993) aktardığına göre öğrencilerin akademik sahtekârlığa tam olarak hangi nedenlerle

başvurduğunu belirlemek oldukça zordur. Birçok faktörün yanı sıra sosyal ve politik unsurların da bu davranışlar üzerinde etkisi olabileceği vurgulanmakta ve bu unsurlar kopya çekenlerin karakter özellikleri, öğrencilerin kopya çekme ve vermesinde etkili olan durumsal faktörler olarak nitelendirilmektedir.

Uzun, Karakuş, Kurşun ve Karaaslan'ın (2007) Ankara'da bir devlet üniversitesinde yapmış oldukları betimleyici çalışmada öğrencilerin en fazla ödevler için yeterli zamanları olmadığı ve dersten geçmenin mutlak bir not almaya bağlı olmasından dolayı kopya ve intihal girişiminde buldukları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucunda sıklıkla belirtilen beş temel aşırma nedeni zaman kısıtlılığı, dersten geçme baskısı, öğrencilerin ödev ve ders hakkında yetersiz bilgilendirilmesi, dersin önemsenmemesi veya sevilmemesi ve intihalin tam olarak neleri kapsadığının bilinmemesi olarak saptanmıştır. Yine Türkiye'de üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir araştırma sonucunda ise etik dışı davranışların nedenleri öğrencilerin not kaygılarına, ödev için yeterince zaman olmamasına, arkadaş ilişkilerine ve bu tip davranışlara karşı verilen cezaların caydırıcı olmamasına bağlanmaktadır (Akbulut, Şendağ, Birinci, Kılıçer, Şahin ve Odabaşı, 2008).

Öğrenciler üzerinde farklı baskıların intihale neden olduğunu öne süren çeşitli araştırmalarda yazma becerisi eksikliği, iyi not alma isteği, İnternet'teki bilginin kamu malı gibi algılanmasının da intihali artırdığına değinilmektedir. Mahmood (2009) öğrencilerin %89'unun intihalin ne olduğunu bildiğine ancak bunu tanımlamada ve bir örnekle açıklamada zorluk çektiğine dikkat çekerek, konunun tam olarak öğrenci tarafından anlaşılmadığını belirtmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda eğitim kurumlarının öğrencileri bu konuda bilgilendirmesi ve intihalin önlenmesi için gerekli yaptırım ve cezaları uygulamada daha aktif olmaları gereği açıktır.

Konuyla ilgili araştırmalarda ayrıca kültür farklılığının intihal algısını belirlediğine dikkat çekilmektedir. ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalar öğrencilerin kültürel farklılıklarının intihal algıları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle yabancı öğrencilerin başkasının materyalini kopya etmekte bir sorun görmedikleri, uygun atıf kurallarının gereğini ve bir metni anlayarak yorumlama ile kopyalama arasındaki farkı anlayamadıkları saptanmıştır (Mahmood, 2009). Köse ve Arıkan'ın (2011) Introna, Hayes, Blair ve Wood'a (2003) dayanarak belirttiğine göre intihalin batı dünyası dışındaki ülkelerde kültürel olarak kabul edilebilir görülmesi, farklı ülkelerde farklı şekillerde tanımlanması, değerlendirilmesi ve bazı ülkelerde hoşgörüyle karşılanması intihali özellikle yabancı öğrencilerin karşılaştığı önemli bir sorun haline getirmektedir. Ashworth, Bannister ve Thorne'ın (1997) üniversite öğrencileri üzerine nitel yöntemle yaptıkları araştırma sonucu öğrencilerin arkadaşlık, kişiler arası iletişim konularındaki değerlerinin güçlü olduğu ve bunun ceza gerektiren davranışları dikkate almama ve resmi yaptırımları şüphesizle karşılama davranışlarına neden olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrenciler intihalle ilgili tanımları açık bulmamakta; sınıfların kalabalıklığı ve grup ödevleri gibi bazı faktörler de kopya ve intihale sebep olabilmektedir.

İntihal sadece doğu ülkelerinden batıya giden öğrencilerin sorunu değildir. Kültürel farklılıklara rağmen genelde intihal ve akademik alanda etik dışı davranışların tüm

dünyada arttığı bilinmektedir. Bu artışta pek çok unsur etkili olmakla birlikte, genelde temel suçlunun Internet olarak görülmesi yönünde bir eğilim vardır.

Internet'in Etkisi

1990'ların ortalarına kadar intihal basılı kaynaklarla sınırlı olarak tanımlanırken, Internet'le birlikte farklı fırsatlar ve yaratıcı durumlar ortaya çıkmıştır. Internet'in giderek yaygınlaşması, çok miktarda ve türde bilgiyi içermesi, bu bilgilere kolay ve her yerden erişim sağlanması intihal olaylarının artmasına neden olmaktadır. Nitekim son yıllarda konuyla ilgili pek çok kaynakta intihali artıran unsurlar içinde baş sorumlu olarak Internet'in işaret edildiğini görmek mümkündür. İnternetin öğrencilere geniş bilgi erişim olanağı vermesi ve bulunan bilgileri kopyalayıp yapıştırma kolaylığı sağlaması öğrencilerin büyük bir kısmının Internet'i kısa sürede ve en az çabayla yazı hazırlamada yardımcı bir araç olarak algılamalarına neden olmaktadır.

Baruchson-Arbib ve Yaari'nin (2004) McMurtry'in (2001) araştırması sonucuna dayanarak aktardığına göre Internet üzerinden yapılan üç yaygın intihal modeli vardır. İlki arama motorları aracılığıyla web sitelerinden uygun bilginin ödevde aynen kopyalanması ki bu en yaygın ve en kolay kopyalama yoludur. İkincisi daha önceden kabul edilmiş ödevleri elektronik ortamda arkadaşlarından alarak kendi dersinde ödev olarak vermek; üçüncüsü ödev sitelerinden ödevi olduğu gibi almaktır.

Devoss ve Rosati (2002) öğrencilerin Internet üzerinden intihal yapmasını, kopyala-yapıştır davranışının kolay ve yaygın olmasına, pek çok web sitesinde yazar adı belirtmede eksiklerin olmasına ve bu gibi durumlarda ne yapılacağı konusunda öğrencinin yeterince bilgi sahibi olmamasına bağlamaktadır. Bir başka araştırma sonucunda ise öğrencilerin Internet üzerinden eriştiği bilgiyi kes-yapıştır yöntemiyle ödevlerinde kullanmayı intihal olarak görmedikleri anlaşılmaktadır (Kenny, 2006).

İnternet ortamında intihalin daha yaygın olmasının bir nedeni de Internet'in kamu malı olarak algılanması, dolayısıyla da kaynak gösterme gereği duyulmamasıdır. Genelde öğrenciler arasında Internet'te yer alan bilginin herkesin kullanımına açık, anonim bilgi olduğu algısı yaygındır (Uçak ve Birinci, 2008). Bunun yanı sıra Internet üzerindeki bilginin kullanımında sınırlamalar olmaması, atıf gerektirmediği şeklinde algılanmasına neden olmaktadır. Bazı araştırmalar (Scanlon ve Neumann, 2002) öğrencilerin basılı veya elektronik kaynak ayırımı olmaksızın eşit şekilde intihal yaptıklarını öne sürseler de, Baruchson-Arbib ve Yaari (2004) basılı ve Internet ortamından yapılan intihallerle ilgili farklılıkları ortaya koymaya çalıştıkları araştırmalarında, Internet kaynaklarından yapılan intihalin basılı kaynaklardan yapılan intihale göre öğrenciler tarafından daha az etik dışı algılandığını saptamışlardır. Kaynaklar arasında atıf verme algısında görülen farkı destekleyen bir diğer sav Internet kaynaklarına nasıl atıf verileceği ile ilgili kurallar arasında bir fikir birliği olmamasıdır. İnternet üzerinde web siteleri, tartışma grupları, mailler gibi farklı bilgi kaynakları olmasına rağmen bunlara nasıl atıf yapılacağı bilinmemesi intihali artıran nedenler arasındadır. Ayrıca pek çok web sayfasında yazar adı geçmemesi bu bilginin resmi bir sahibi olmadığı savını güçlendirmektedir. Bu durumda entelektüel mülkiyet hakları açısından çevrimiçi içerikle ilgili yasal durum hakkında yeterince anlayış olmadığı, öğrencilerin basılı ve Internet kaynakları arasında ayırım yaptığı ve Internet üzerindeki bilgiyi açık kullanım olarak algıladığı söylenebilir.

Bu sonuçlara dayanarak öğrencilerin elektronik bilginin etik kullanımını kavrayışlarının dikkate alınması, öğrencilere İnternet kaynaklarına nasıl atıfta bulunulacağına öğretilmesi, entellektüel mülkiyet hakları, telif hakları konusunda bilgi verilmesi önerilebilir.

İntihalın Önlenmesi İçin Yapılabilecekler

Kopyalamak dijital ortamın yarattığı olanaklar sayesinde bugün hiç olmadığı kadar kolaydır. Bilimsel alanda görülen etik dışı davranışların, özellikle intihal ve kopyanın öğrenciler arasında yaygınlaşması ile birlikte bu konuda neler yapılması gerektiği daha çok tartışılmaya başlanmıştır. Bu konuda eğitim kurumlarına ve eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmektedir. Eğitim kurumlarının intihalın saptanması ve uygulanacak cezalar konusunda bir politikası olması; her kurumun bunu kendi kurum kültürü çerçevesinde gerçekleştirmesi ve duyurması; öğrencilere hatalarını anlama ve gerekli araştırma becerilerini kazanmalarında yardım etmesi gerekir.

Lancaster Üniversitesinde öğrencilerin intihallerini önlemek amacıyla yapılanların aktarıldığı bir araştırmada, akademik alanda intihalın önlenmesinin önemine değinilmekte ve bu bağlamda şeffaflık, mülkiyet, sorumluluk, akademik dürüstlük, kurumun akademik kültürü ile uyumluluk üzerinde durulmaktadır. Yazıda intihalın tanımlanmasında ve cezalandırılmasında ortaya çıkan zorluklara dikkat çekilmekte, kurumda bunun nasıl yapılacağı, nelere dayandırılacağı, nelerin intihal sayılacağı gibi sorular gündeme getirilmektedir. Yazıda intihalın saptanmasına yönelik yöntemler üç temel kategoride toplanmaktadır. Bunlar içinde en yaygın bilineni metnin diğer metinlerle karşılaştırılmasıdır. Diğer iki yaklaşımın bu kadar yaygın kullanılmamasına rağmen şaşırtıcı derecede başarılı oldukları ileri sürülmektedir. Bunlardan birisi metnin karakteristik özellik taşıyan bir paragrafını alıp Google gibi bir arama motorunda taratmak, diğeri ise stil analizi yapmaktır. Bu yöntemle doküman içindeki konu ve yazım stili aynı yazar tarafından yazılmış diğer dokümanlarla karşılaştırılabilmektedir (Park, 2004).

Farklı düzeylerde cezai yaptırımlar önleyici olarak algılansa da intihalın büyük ölçüde bilinçsiz ve kasıtsız gerçekleştiği düşünülecek olursa bu konuda eğitimle ilgili yapılması gerekenler daha ön plana çıkmaktadır. Nitekim Uzun ve arkadaşlarının (2007) yapmış oldukları araştırmadan da öğrencilerin intihalın tam olarak neleri içerdiğini bilmedikleri, etik konularla ilgili öğrenciler arasında bir kültürün yerleşmediği anlaşılmaktadır. Aynı araştırma sonuçlarına göre, intihali önlemede verilen ödevlerin zorluk seviyesinin öğrencilerin seviyesine uygun olması da önemli rol oynamaktadır. Özellikle etkileşimin daha kısıtlı olduğu uzaktan eğitim ortamlarında verilen ödevler çok açık ve anlaşılır olmalı; etik dışı davranışlar göz ardı edilmemeli ve gerekli uyarı zamanında verilmelidir.

İntihalle ilgili tanımlamalar ve yaptırımlar kurumdan kuruma farklılık gösterebilmektedir. Bazı üniversitelerde akademik etik ihlalleri ile ilgili kural ve yaptırımlar açıklıkla belirlenerek duyurulmaktadır. Konuyla ilgili kural ve yaptırımlar broşürler ve web sayfalarından duyurulmakta, etik ihlalleri hoca-öğrenci veya kurum-öğrenci düzeyinde ele alınabilmektedir. Kurum düzeyinde verilen cezalar akademik etikle ilgili eğitim verilmesinden, derecenin iptaline, hatta olayın yasal ortama taşınmasına kadar geniş yaptırımlar içerebilmektedir. Öğrencilerin intihal yapmalarına karşı kayıtsız kalınmaması,

bu konuda kurumsal sorumlulukların yerine getirilmesi gerekir. Yaptırımların yanı sıra öğrencilerin bağımsız öğrenme ve araştırma becerilerinin geliştirilmesi üzerinde durulmasında da yarar vardır.

İntihalin saptanmasında bazı araçlardan da yararlanılmaktadır. Bunlardan en çok bilinenleri Turnitin, SafeAssignment, Docol©c, Urkund, Copycatch, WCopyfind, Eve2 (Essay Verification Engine), GPSP - Glatt Plagiarism Screening Program, MOSS - a Measure of Software Similarity ve Jplag'dır. Bu yazılımların intihalin önlenmesinde katkısı bazı araştırma sonuçlarında açıklıkla görülebilmektedir. Köse ve Arıkan (2011), yaptıkları çalışmada Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrencilerin intihal olgusuna bakışlarını ortaya koyarak, bir intihal saptama yazılımının intihali önlemedeki etkililiğini saptanmaya çalışmışlardır. Bilimsel yazma derslerine kayıtlı olan toplam 40 katılımcıyla yapılan bu çalışmanın sonucunda, öğrencilerin amaçlı olarak intihale teşebbüs ettikleri, Turnitin programının öğrencilerin intihal yapmalarını belirli bir oranda azalttığı saptanmıştır. Araştırmada ayrıca akademisyenlerin öğrencileri konu hakkında bilgilendirmelerinin yanı sıra konuyla ilgili teknik gelişmelerden, bilimsel hırsızlığı tespit eden yazılımlardan, veri tabanlarından haberdar olmaları ve yararlanmalarının gereği üzerinde durulmaktadır. Ancak bu yazılımların büyük ölçüde İngilizce metinleri karşılaştırmada kullanılabileceği düşünülecek olursa kullanım alanının İngilizce eğitim verilen kurumlarla sınırlı kalması gibi bir sorun ortaya çıkabilmektedir.

Sonuç

Bilgi arama alışkanlıklarının zor değiştiği bilinen bir gerçektir. Öğrencilere bilimsel etik ve intihalle ilgili bilgilerin araştırma becerileriyle birlikte küçük yaştan itibaren kazandırılması önemlidir. Kazanılan araştırma alışkanlıklarının uzun yıllar sürdürüldüğü düşünülecek olursa, eğitimin ilk yıllarında öğrencilere verilecek konuyla ilgili bilgilerin ileride bu konudaki sorunlarla karşılaşma oranını azaltacağı açıktır. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında üniversite eğitimi geç olmasına rağmen ilk ve orta dereceli eğitimde bu beceri ve kültürü kazanmamış öğrencilerin doğrudan cezai yaptırımlarla karşılaşması yerine bilgilendirilmesinde yarar vardır. Öncelikle öğrenciye bilimsel etikle ilgili bilinç kazandırılması, var olan yanlış algıların değişmesinin sağlanması ve bu yolla bilmeden yapılan hataların önüne geçilmesi sağlanmalıdır. Bilinçli ve kasıtlı yapılan intihal ve kopya olaylarıyla baş edebilmek için kurumsal yaptırımlar kaçınılmazdır. Konuyla ilgili kurum politikasının belirlenmesi, duyurulması ve yapılacak ihlaller için yaptırımların açık, net tanımlanması ve kararlılıkla uygulanması önemlidir.

Kaynakça

- Akbulut, Y., Şendağ, S., Birinci, G., Kılıçer, K., Şahin, M.C. ve Odabaşı, H. F. (2008). Exploring the types and reasons of internet-triggered academic dishonesty among Turkish undergraduate students: Development of internet-triggered academic dishonesty scale (ITADS). *Computers and Education*, 51(1), 463-473.
- Ashworth, P., Bannister, P. ve Thorne, P. (1997). Guilty in whose eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in Higher Education*, 22(2), 187-203.

- Baruchson-Arbib, S. ve Yaari, E. (2004). Printed versus internet plagiarism: A study of students' perception. *International Journal of Information Ethics*, 1(6), 1-7.
- Council of Writing Program Administrators (2003). *Defining and avoiding plagiarism: The WPA statement on best practices*. 10 Ekim 2011 tarihinde <http://www.wpacouncil.org/node/9> adresinden erişildi.
- Demirel, İ. H., Erol, B. ve Saraç, C. (2011). *Akademik yazım ihlalleri*. Ankara: TÜBİTAK-ULAKBİM.
- DeVoss, D. ve Rosati, A.C. (2002). "It wasn't me, was it?" Plagiarism and the web. *Computers and Composition*, 19, 191-203.
- Ekşi Sözlük. (t.y.). *İntihal*. 10 Kasım 2011 tarihinde <http://www.eksisozluk.com> adresinden erişildi.
- Eminoğlu, E. ve Nartgün, Z. (2009). Üniversite öğrencilerinin akademik sahtekârlık eğilimlerinin ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6, 1. 30 Ekim 2011 tarihinde <http://www.insanbilimleri.com> adresinden erişildi.
- Evcik, D. (2009). Bilimsel yayınlar ve etik. *Turkish Journal of Rheumatology*, 24, 170-171.
- Hamilton, D. (2003). Plagiarism: Librarians help provide new solutions to an old problem. *Searcher*, 11(4), 26-28. <http://www.cilip.org.uk/publications/updatemagazine/archive/archive2003> adresinden erişildi.
- İnci, O. (2008). Bilimsel yayınlarda yazarlık ve yazarlıkta etik sorunlar. *Türk Üroloji Dergisi*, 34(1), 108-112.
- Jackson, P.A. (2006). Plagiarism instruction online: assessing undergraduate students' ability to avoid plagiarism. *College and Research Libraries*, September, 418-428.
- Kenny, D. (2006). Student plagiarism and professional practice. *Nurse Education Today*, 27, 14-18.
- Köse, Ö. ve Arıkan, A. (2011). Reducing plagiarism by using online software: An experimental study. *Contemporary Online Language Education Journal*, 1, 122-129.
- Mahmood, Z. (2009). Plagiarism: students' perception. *Proceedings of the 5th WSEAS/IASME International Conference on Educational Technologies*. 28 Ekim 2011 tarihinde <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1639412> adresinden erişildi.
- McMurtry, K. (2001). E-Cheating: Combating a 21st century challenge. *T.H.E Journal*, 29(4), 36-41.
- Park, C. (2004). Rebels without a clause: Towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students. *Journal of Further and Higher Education*, 28(3), 291-306.
- Pecorari, D. (2003). Good and original: plagiarism and patch writing in academic second-language writing. *Journal of Second Language Writing*, 12, 317-345.
- Plagiarism. (2006). *What is plagiarism?* 30 Kasım 2011 tarihinde www.plagiarism.org adresinden erişildi.
- Scanlon, P.M. ve Neumann, D.R. (2002). Internet plagiarism among college students. *Journal of College Student Development*, 43(3), 374-385. 30 Ekim 2011 tarihinde <http://www4.ncsu.edu/~ladare/eac595/readings/scanlon-neumann.pdf> adresinden erişildi.
- Stubbings, R. ve Brine, A. (2003). *Plagiarism and the role of the library*. 11 Aralık 2011 tarihinde
- Şahin, Ç. ve Altınay, Y.B. (t.y.). *İlköğretim 1.kademedeki öğrencilerin düşünme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla aktif araştırmacı olarak araştırma tekniklerini kullanma becerilerinin değerlendirilmesi*. 30 Ekim 2011 tarihinde <http://www.eab.org.tr/eab/oc/egtconf/pdfkitap/pdf/375.pdf> adresinden erişildi.

- Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Büyük Türkçe sözlük*, 10.09.2011 tarihinde <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=a%FE%FDrma&ayn=tam> adresinden erişildi.
- Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komitesi. (2002). *Bilimsel araştırmada etik ve sorunlar*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Uçak, N. Ö. ve Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 184-207.
- Uzun, E., Karakuş, T., Kurşun, E. ve Karaaslan, H. (2007). Öğrenci gözüyle “aşırma” (intihal): Neden ve çözüm önerileri. *Akademik Bilişim’07 - IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 31 Ocak - 2 Şubat 2007, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya*.
- Wajda-Johnston, V.A., Handal, P.J., Brawer, P.A.ve Fabricatore, A.N. (2001). Academic dishonesty at the graduate level. *Ethics & Behavior*, 11, 287-305.
- What is plagiarism?* (2012). 12 Şubat 2012 tarihinde http://www.plagiarism.org/plag_article_what_is_plagiarism.html adresinden erişildi.